

HIV a tubera z Ukrajiny. Žloutenka z nečistoty. Doktorka burcuje ČR

18.05.2022 11:37 | Rozhovor

Tuberkulóza, spalničky i hepatitida A mohou pro populaci v Česku představovat reálné riziko v souvislosti s mohutnou vlnou migrantů prchajících před válkou na Ukrajině. Příchozí HIV pozitivní osoby navýší počty pozitivních v naší zemi. „Je nutno počítat také s tím, že ne všichni byli ve své vlasti diagnostikováni, takže jich ve skutečnosti zřejmě bude ještě více než těch, kteří o své pozitivitě vědí,“ upozorňuje pro ParlamentníListy.cz doktorka Hana Zelená, vedoucí oddělení virologie Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě. V případě spalniček a tuberkulóz rozhodně doporučuje nasazení očkování.

Foto: Hans Štembera

Popisek: MUDr. Hana Zelená, Ph.D. - vedoucí oddělení virologie Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě

reklama

Ukrajina byla v roce 2021 jedinou zemí v Evropě, kde se potvrdila nákaza virem způsobující dětskou obrnu. Lékaři informovali, že pokračovala cirkulace z vakcíny derivovaného polioviru typu 2 se dvěma klinickými případy akutní chabé parézy. První se týkal 17měsíční dívky z Rivne na severozápadě Ukrajiny v září minulého roku a loni v prosinci se onemocnění potvrdilo u dvouletého chlapce ze Zakarpatské oblasti. Je namístě se v souvislosti s masivním příchodem uprchlíků před válkou na Ukrajině obávat zavlečení dětské obrny do Česka?

V České republice máme vysokou proočkovanosť proti poliomyelitidě. Pokud bude taková i nadále, riziko rozšíření je minimální. Nicméně ostražitost je jistě na místě.

Měli bychom brát v souvislosti s migrací z Ukrajiny jako největší strašák tuberkulózu vzhledem k tomu, že podle dat Světové zdravotnické organizace se v zemi vyskytovalo 42,2 případu na 100 tisíc obyvatel? V roce 2019 diagnostikovali lékaři na Ukrajině u 13 512 osob TBC. V letech 2020 a 2021 došlo k poklesu nově diagnostikovaných případů, a to zřejmě kvůli omezené dostupnosti zdravotnických služeb v době pandemie covidu-19. Může se projevit, že v Česku se na tuberkulózu plošně neočkuje od listopadu 2010 a od března 2009 bylo zrušeno přeočkovávání jedenáctiletých dětí?

Toto riziko je reálné, zvláště obávané jsou multirezistentní kmeny mykobakterií, tedy takové, na které neúčinkují běžně používaná antituberkulotika a pro něž jsou velmi omezené léčebné možnosti. Na Ukrajině se, bohužel, i tyto kmeny vyskytují. Proto se domnívám, že bychom měli vážně uvažovat o znovuzavedení očkování proti tuberkulóze, byť ani tato ochrana není stoprocentní.

V roce 2020 byla Ukrajina druhou evropskou zemí s nejvyšším počtem nově diagnostikovaných HIV infekcí. Toho roku v zemi připadalo 39 nálezů na 100 tisíc obyvatel, jednoduchou úvahou se dá odhadnout příchod více než 120 tisíc nakažených do Česka, které jich má v přepočtu 20x méně. Může to mít vliv na rozšíření nákazy u nás?

Příchozí HIV pozitivní osoby ze zahraničí pochopitelně navýší počty pozitivních v rámci celé České republiky. Je nutno počítat také s tím, že ne všichni byli ve své vlasti diagnostikováni, takže jich ve skutečnosti zřejmě bude ještě více než těch, kteří o své pozitivitě vědí. U nás je systém péče o HIV pozitivní na velmi vysoké úrovni, jsou rozšířeny anonymní HIV poradny umožňující bezplatné a anonymní vyšetření na HIV pro každého zájemce. Nevím, zda takové možnosti jsou i na Ukrajině. Těchto anonymních poraden mohou u nás využít i osoby z Ukrajiny. Měli by být o této možnosti informováni, aby byly HIV pozitivní osoby včas zachyceny, poučeny a léčeny.

Na jaké další infekční choroby v souvislosti s migrací z Ukrajiny by mělo být české zdravotnictví připraveno a jaká opatření by byla třeba přijmout?

Z nemocí preventabilních očkováním jsou to především spalničky. Nicméně také u spalniček platí, že časem účinnost vakcíny klesá. Je tedy vhodné přeočkování u osob, které již nemají dostatečnou hladinu protilátek. Je třeba počítat také například s rizikem hepatitidy A, která se může šířit v komunitách s horším hygienickým standardem, případně dalších infekcí přenášených fekálně-orální cestou.

Na Ukrajině prodělalo covid-19 přes 5 milionů obyvatel, nemoci podlehl více než 108 tisíc lidí. Je tuzemská společnost po dvou letech s covidem v takovém stavu, že zrovna tohle je nemoc, která by ji měla v souvislosti s migrací před válkou trápit relativně nejméně?

V České republice naprostá většina obyvatelstva již onemocnění covid-19 prodělala, a to i vícekrát, nebo jsou očkováni, případně mají za sebou obojí. Lidé u nás jsou tedy z valné většiny velmi dobře chráněni před těžkým průběhem nemoci a s největší pravděpodobností je už vážněji neohrozí ani nadcházející podzimní vlna. Z tohoto pohledu příchozí z Ukrajiny nepředstavují pro naši populaci žádné významnější riziko. Výjimkou jsou lidé s těžkou poruchou imunity, případně rizikové osoby z pohledu vysokého věku nebo nepříznivého zdravotního stavu, které dosud infekci neprodělaly a ani nejsou očkovány.

Podle ministra zdravotnictví Vlastimila Války na podzim zcela jistě udeří vlna epidemie covidu-19, jen není jasné, jaké se budou šířit mutace nebo jejich kombinace. Proto se chystá nákup léku na covid-19 paxlovid od firmy Pfizer i novější vakcíny proti covidu, která bude působit i proti různým mutacím. Měla by taková příprava zajistit, aby Česko nemuselo přijímat podobná drastická opatření jako v některých obdobích předchozích dvou let?

Vzhledem k tomu, že za celé dva roky nebyla definována kritéria pro epidemii nemoci covid-19, těžko může dnes někdo předvídat, zda epidemie nastane, či nikoliv. Není totiž známo, na základě čeho poznáme, že udeřila. Respektive, když chybí definice epidemie, lze o epidemii hovořit prakticky kdykoliv. Samozřejmě lze předpokládat, že s nástupem chladnějšího počasí na podzim dojde k vzestupu počtu respiračních infekcí tak, jako se to děje každoročně, a že od nynějška část z nich bude vyvolána také novým virem SARS-CoV-2. Stále jasněji se ukazuje, že drastická plošná opatření nadělala více škody než užitku, nezbyvá tedy než doufat, že stejné chyby již nebudou opakovány a že případná opatření budou aplikována jen na nezbytně nutnou dobu a pouze cíleně. Platí to i pro vakcíny, které by měly být každoročně aktualizovány podle cirkulujících kmenů a doporučovány především osobám, které jsou v riziku vážného průběhu. Nevidím smysl v jejich vnučování dětem a zdravým mladým lidem, kteří se navíc již v minulosti s nákazou úspěšně

vypořádali. Dostupnost účinných antivirotik – například vámi zmíněný paxlovid – je samozřejmě dalším důležitým krokem ke zmírnění dopadů infekce u rizikových osob.